

November 2011

Zorg voor Jeugd moet en kan breder

De kansen van de transitie Jeugdzorg zijn groot, maar kwetsbare gezinnen profiteren nog onvoldoende van de veranderingen die al in gang zijn gezet. Dit was één van de aanleidingen voor de discussieavond op 2 november 2011 in Utrecht met directeuren BJJ en directeuren MO van grote gemeenten. Vooral beleidsmedewerkers, bestuurders, managers en financieel specialisten zijn druk met de transitie. Die dynamiek moet zich snel verbreden naar professionals in de hele keten Zorg voor Jeugd. Zodra juist ook de professionals in beweging (kunnen) komen in lijn met de waardevolle uitgangspunten die aan de transitie ten grondslag liggen, profiteren ook de kwetsbare gezinnen.

De tactische misleiding

De agenda's van de kernspelers in betere Zorg voor Jeugd, vullen zich snel met platforms en bijeenkomsten, die gaan over vraagstukken rondom het organiseren van de zorg van jeugd. De bijeenkomsten gaan te weinig over het in beweging krijgen van de professionals. Dat is wat wij noemen de tactische misleiding. Berichtgeving van de staatssecretaris, zoals bijvoorbeeld in de beleidsbrief van 8 november 2011, zoomt niet in op een visie op jeugd of op leefsysteem (strategisch niveau) en gaat ook niet over het veranderen van de dynamiek in de uitvoering (operationeel niveau). De berichtgeving van de staatssecretaris gaat over een gevarieerd zorgaanbod, wettelijke kaders en kwaliteitswaarborgen. Thema's die een discussie voeden op tactisch niveau (hoe organiseren we het nieuwe systeem). Bestuurders hebben behoefte aan houvast in de enorme kansen en onzekerheden die de transitie met zich meebrengt (het gaat om serieuze problemen voor een heel kwetsbare groep waar veel financiële middelen mee gemoeid zijn). Die zekerheden zijn vaak op tactisch niveau eenduidiger te vinden dan op strategisch en operationeel niveau. De uitdaging van betere Zorg voor Jeugd is om een betere verhouding en een beter ritme te vinden in het schakelen tussen de drie niveaus.

Toegevoegde waarde van gemeenten

In de hoeveelheid aan werk die gedaan moet worden, adviseren wij gemeenten prioriteit te geven aan drie punten om daarmee meer beweging te krijgen in de uitvoering, een betere link te kunnen leggen met de andere grote transitiedossiers in het sociaal domein en meer tijd en energie vrij te maken voor de transitie:

- Identificeer de toegevoegde waarde die de rol van gemeente als regisseur heeft ten opzichte van de rol die de provincie tot voor kort vervulde. Wat zijn de kansen van de transitie en wat gaat er straks beter? Welke ineffectieve reflexen uit het huidige systeem wil je niet overnemen? Zorg vervolgens dat je bestuur en maatschappelijke partners zich committeren aan de keuze om je in eerste instantie te richten op deze te realiseren meerwaarde. Overige delen/thema's neem je in eerste instantie even één op één over. Op die manier creëer je rust en heb je als vanzelfsprekend de juiste focus.
- Bouw aan stevig regisseurschap door te investeren in je netwerk (relaties opbouwen) én door echt kennis te maken met de doelgroep en de professionals. Dit is nodig om gezag te krijgen zodat je niet alleen formeel, maar ook informeel de regierol krijgt. Een mooi voorbeeld uit de bijeenkomst Zorg voor Jeugd is de directeur MO die een aantal casussen adopteert om snel écht te begrijpen waar het over gaat.
- Waardeer het werk van de huidige professionals, ongeacht de organisatie waar vanuit ze werken, en draag dat uit. De professionals die dagelijks zorg voor jeugd bieden, maken het verschil voor kwetsbare gezinnen. Als toekomstig verantwoordelijke overheid voor de Zorg voor Jeugd heb je er veel belang bij dat professionals gemotiveerd blijven en zich gesteund voelen in hun werk. Onderwerp van gesprek in de bijeenkomst was de zorg van gemeenten hoe ze met verschillende aanbieders om (moeten en willen) gaan en hoe daarmee wordt voorkomen dat er toezeggingen worden gedaan of verwachtingen worden gewekt. Onze oproep: bespreek dit openlijk met bestuurders en management van de maatschappelijke instellingen, maar laat deze zorg je niet afleiden van het aanmoedigen van de professionals!

Doorontwikkeling van Bureaus Jeugdzorg

Bureaus Jeugdzorg in de huidige samenstelling hebben mogelijk geen toekomst in het nieuwe systeem. Tegelijkertijd blijft de professie van de mensen die werkzaam zijn in de jeugdzorg in het nieuwe systeem van groot belang. Drie aanknopingspunten voor een effectieve rol van Bureaus Jeugdzorg in de transitiejaren:

- Bouw verder aan de emancipatie van de jeugdzorg. Doorontwikkeling van positieve ontwikkelingen als het versterken van de samenwerking tussen de werksoorten (onder andere door in te zetten op gezinsmanagement), het gebruik van Eigen Kracht Centrale, multiprobleem-aanpak en opheffen van de indicatie sluiten prachtig aan op de uitgangspunten van de transitie. Focus op deze doorontwikkeling en vind de andere Bureaus Jeugdzorg op deze positieve ervaringen.
- Creëer rust in je organisatie door mensen op maat te informeren over de transitie. Op maat informeren betekent dat mensen jouw informatie kunnen vertalen naar hun eigen dagelijkse werk. Uiteindelijk staat of valt de transitie met het al dan niet in beweging brengen van de professionals. De valkuil van organisatiebrede informatiebijeenkomsten over algemene ontwikkelingen in jeugdzorgland is dat het onrust creëert. De gemiste kans ervan is dat mensen er geen consequenties aan (kunnen) verbinden en dus hun rol niet (kunnen) pakken en geen bijdrage leveren aan de verandering.
- Realiseer je dat de opgave voor gemeenten enorm is (drie decentralisatiedossiers, bezuinigingsopgave, veranderende maatschappelijke uitdagingen). Verwacht geen snelheid van gemeenten in het maken van keuzes op tactisch niveau, maar voed het gesprek op operationeel niveau. Help gemeenten op operationeel niveau de verbinding te maken met de bredere uitdagingen in het sociaal domein en faciliteer de kennismaking met de professionals en de doelgroep.

Zorg voor Jeugd is meer dan repressie. Sterker, Zorg voor Jeugd is in het ideale geval alleen maar preventie. En iedereen die zorg voor jeugd heeft, wil het beste voor de jeugd. Wij komen bij alle organisaties of dat nu gemeenten, provincies of bureaus jeugdzorg zijn, alleen maar mensen tegen die enthousiast zijn over de kansen die de transitie biedt. Geloof in elkaars ambities en drijfveren en bouw daarop verder. Dat leidt tot betere Zorg voor Jeugd!

Gerbrich Kuperus
Adviseur Hiemstra & De Vries